
Szlovákiai tanulmányút

Szakmai beszámoló

Never too late to learn

2016-1-HU01-KA104-022637

Készítette: dr. Juhász Erika, Pete Nikoletta, Pintér Magdolna

Debrecen, 2017. augusztus 2.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
I. A szlovák tanulmányút szakmai programja.....	4
II. A szlovák felnőttképzés főbb jellemzői.....	6
III. A fogadóintézmény és felnőttképzési tevékenységének bemutatása	12
IV. Gerontológia jó gyakorlat Szlovákiában.....	17
V. Szlovákia természeti és kulturális értékei	19

BEVEZETÉS

A KultúrÁsz Közhasznú Egyesület az ERASMUS+ program keretében sikeresen pályázott „Never too late to learn” című projektjével. Az 2016-1-HU01-KA104-022637. azonosítós számú projektben az egyesület munkatársai olyan felnőttképzési célú szervezeteket látogattak meg, amelyek tevékenységei között megjelennek a 65 év feletti korosztály számára szóló tanulási, művelődési lehetőségek is.

A szakmai tanulmányutak célországai és a fogadó szervezetek voltak:

1. Írország: School of Education, University College Dublin
2. Norvégia: Folkeuniversitetet
3. Szlovákia: **Dubnica Institute of Technology** (továbbiakban: DTI Egyetem)

A projekt utolsó állomása Szlovákia volt, ahol a fő célpont a DTI Egyetem volt. Általuk ismertük meg a CSEMADOK-ot (Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség). A 7 napos szakmai tanulmányút résztvevői voltak egyesületünk felnőttképzéssel foglalkozó szakemberei: dr. Juhász Erika, Pete Nikoletta és Pintér Magdolna.

A következőkben az általuk szerzett szlovákiai tapasztalatokat és a Szlovákiában megismert felnőttképzési jellemzőket és a gerontológiai jó gyakorlatokat lehet olvasni. A szakmai látogatás fontos részét képezte az ország hagyományainak, épített-, természeti- és kulturális értékeinek a megismerése is, amely szintén összefoglalásra kerül a jelenlegi beszámoló utolsó oldalain olvashatók.

I. A SZLOVÁK TANULMÁNYÚT SZAKMAI PROGRAMJA

A Szakmai tanulmányút keretében két intézményt látogattunk meg és határoztuk meg a jövőbeni együttműködés lehetőségeit.

A Máriatölgyesen működő DTI Egyetem által ismertük meg a CSEMADOK-ot (Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség) a következőkben a velük folytatott szakmai munkáról és a találkozók főbb eredményeiről számolunk be.

1. nap

Szakmai program: A fogadó intézmény megismerése, intézményi körséta és a küldő szervezet fényképes bemutatkozása. Ismerkedés a munkatársakkal formális és informális beszélgetések keretében.

Kulturális program: Közös vacsora a településen a fogadó intézmény képviselőivel

2. nap

Szakmai program: A fogadó intézmény felnőttképzési tevékenységének mélyebb megismerése, Műhelymunka a felnőttképzés hasonlóságairól és különbözőségeiről Szlovákia és Magyarország vonatkozásában.

Kulturális program: Kirándulás

3. nap

Szakmai program: A fogadóintézmény egy projektjének megismerése: University of the Third Age.

Kulturális program: Utazás Máriatölgyesről Pozsonyba, majd a pozsonyi székhelyű CSEMADOK-al közös vacsora és informális beszélgetés

4. nap

Szakmai program: a CSEMADOK szervezeti felépítésének, működésének megismerése és kulturális programjai a szlovákiai magyarság számára

Kulturális program: Pozsonyi séta, történelmi és kulturális épületek, valamint a vár meglátogatása

---

5. nap

Szakmai program: A fogadó intézmény időskori programjainak megismerése, műhelymunka az együttműködés lehetőségeiről, majd együttműködési megállapodás aláírása, amely a CSEMADOK és a KultúrÁsz Egyesület között jött létre.

Kulturális program: Hajókirándulás Dévényre.

A 7 napos tanulmányút során megismertük a fogadó intézmény tevékenységét és szakmai kapcsolatot alakítottunk ki további szakmai szervezettel is. A szakmai programok, informális beszélgetések és kulturális programok lehetőséget biztosítottak a fogadó szervezet és a küldő szervezet közötti jövőbeni tevékenységek kialakítására is. Ennek eredményeképpen az alábbi területeken látjuk az együttműködés lehetőségét.

Szakmai tapasztalatcsere területén:

- Fontos lenne további külföldi, nemzetközi sikeres programok, jó gyakorlatok megismerése és bemutatása. Ennek fórumai lehetnének: workshopok, honlapok, elektronikus vagy hagyományos papíralapú kiadványok.

Közös pályázatok és képzési programok terén:

- Nemzetközi pályázatokban, projekteken konzorciumi partnerként vagy együttműködő partnerként történő együttműködés
- Oktatói, hallgatói cserekapcsolat kialakítása

Szakmai tevékenységek terén:

- Szakmai tanácskozások, konferenciák, kerekasztal beszélgetések szervezésébe való bevonás, előadóként való felkérés a szervezetek által koordinált ilyen jellegű rendezvények keretében.
- Közös kiadványok készítése jól működő, sikeres programokról, kutatási eredményekről, szervezeti működésről, stb..
- Hagyományos és elektronikus tananyag készítése.
- A fogadó szervezet vagy a küldő szervezet által szervezett konferenciákon való ingyenes részvétel.

II. A SZLOVÁK FELNŐTTKÉPZÉS FŐBB JELLEMZŐI

Népesség oktatási struktúrája

A Szlovák Köztársaság nagy kihívásokkal néz szembe az oktatás területén. Például, hogyan kell elegendő mennyiségű képzett munkaerőt biztosítani a termelő életkorban és sikeresen szembesülni a népesség elöregedésével. Jelenleg a Szlovák Köztársaságban a felnőtt lakosság több mint egyharmada középfokú végzettséggel rendelkezik (36,0%), és körülbelül egytizede végzett az egyetemi oktatásban (9,9%). Az Állami Statisztikai Hivatal adatai szerint Szlovákia esetében a felnőtt népesség 54,2% -a rendelkezik szakmunkásképzéssel és a középiskolai végzettséggel (beleértve az általános iskolai végzettséggel vagy oktatás nélkül) végzett szakképzéssel. A fiatalok (25-29 éves korcsoport) az adatok kedvezőbbek - csaknem fele (47,1%) középiskolai végzettséggel rendelkezik, és 16,7% -uk rendelkezik egyetemi oklevéllel.

Oktatási rendszer a Szlovák Köztársaságban

- Alapfokú oktatás: iskolai előkészítő intézmények
- Általános iskola (1. szint, 1-4. Fokozat)
- Középfokú oktatás:
  - Alsó középfokú oktatás:
    - Általános iskola (2. szint, 5-9. Évfolyam)
    - Nyolc éves gimnázium
  - Felsőfokú középfokú oktatás:
    - Középiskolák (gimnáziumok, szakközépiskolák, szakmunkás iskolák)
- Felsőoktatás
  - érettségi vizsgát nyújtó szakközépiskola 0,5 és 2 év közötti (és 2-3 éves posztgraduális képzés)
  - 2-3 éves felsőfokú műszaki iskolák a gyakorlati ismeretek megszerzéséhez
  - Bachelor, mesterképzés és doktori fokozatok tanulmányozását végző egyetemek széles körű programokban
  - doktori iskolák

Az iskolai (általános és középiskolák, főiskolák / egyetemek) oktatás része a formális oktatás alrendszerének.

A továbbképzések, az informális oktatás alrendszerének részei: a továbbképzés magába foglalja a szakmai továbbképzést nemcsak az iskolákban és az oktatási intézményekben, hanem a vállalatoknál, a munkahelyeken, valamint a civil szervezeteknél.

Felnőttoktatás

A felnőttoktatás a Szlovák Köztársaságban mindkét oktatási alrendszerben (formális és nem formális) zajlik.

A felnőttoktatás mindkét oktatási alrendszerben olyan szervezett tevékenységként valósul meg, amelynek célja a tényleges tevékenységek elvégzéséhez szükséges ismeretek, képességek és készségek elsajátítása. Az iskolai rendszer (az oktatás formális alrendszere) nagymértékben kiveszi a részét a felnőttoktatásból, de más oktatási intézményekben, vállalatoknál és munkahelyeken is végeznek felnőttképzési tevékenységet. Ezek elsődleges ismeretterjesztési funkciója mellett lehetőséget biztosít azok számára, akik bizonyos okokból nem képesek oktatási vagy képesítési formák megszerzésére a formális oktatás során.

Felnőttképzés jogi szabályozása:

Az állampolgárok számára az oktatáshoz való jogot, valamint a szabad foglalkozás megválasztásának és az ahhoz való előkészítéshez való jogot a Szlovák Köztársaság Alkotmányának 42. és 35. cikke biztosítja. A Szlovák Köztársaságban a felnőttoktatás az egész életen át tartó tanulás szerves része, amely a Szlovák Köztársaság valamennyi kormányának politikai nyilatkozatának részét képezte, és amelyre, mint a társadalom fejlődésének egyik prioritásaként kezeli. Ennek ellenére a Szlovák Köztársaságban a felnőttképzést nem szabályozzák közvetlenül egy külön jogszabállyal, viszont számos más jogi előírás vonatkozik rá és határozza meg működését:

- Az általános és középiskolai rendszerről szóló módosított 29/1984 törvény, amely meghatározza az általános iskolák, a középiskolák, a speciális iskolák, az amatőr klubok, a magán- és egyházi iskolák, az iskolai alkalmazottak munkáját, működését. Az Iskolai törvény szabályozza az alapfokú oktatás megszerzésének lehetőségét a korai iskolaelhagyók számára.
- A felsőoktatási intézmények/egyetemekről szóló 131/2002 törvény módosításairól és kiegészítéseiről
- 386/1997. törvény a továbbképzésről, amely törvény értelmében az egész életen át tartó tanulás részét képezi a folyamatos oktatásnak. Meghatározza a továbbképzés típusait, intézményeit, akkreditációjának feltételeit, valamint az Oktatási Minisztérium Akkreditációs Bizottságának státuszát és tevékenységét a képzésekhez kapcsolódóan.

Szabályozza a bizonyítványok kiadását, és meghatározza a továbbképzés finanszírozásának forrásait.

- A Munkatörvény módosításáról szóló 311/2001 törvény, amely a munkáltatók kötelezettségeit írja elő a munkavállalók képzettségének elmélyítésére, fejlesztésére vonatkozóan.
- A köztisztviselőkről szóló 312/2001 törvény módosításáról, amely képzettségük elmélyítésére, fejlesztésére irányuló lehetőségeket szabályozza (min. 5 nap/év).
- 5/2004. évi Foglalkoztatási törvény: szabályozza a munkaerő-piaci képzéseket, ahol új ismeretek és gyakorlati készségek megszerzése történik, amely segítségével az álláskereső megfelelő munkakör betöltésére válik alkalmassá.
- 279/1993 jogszabály a módosított iskolai létesítményekről, ez szabályozza az informális nevelés bizonyos fajtáit, például az idegen nyelvek oktatását a nyelviskolákban és az állami nyelvű iskolákban.
- 455/1991. Törvény a kereskedelemről módosított formájában, ez szabályozza az egyének számára a szakmákkal kapcsolatos kereskedelmi engedélyek beszerzésének módját, a szakmai képesítésükről szóló igazolás kiállításának lehetőségét (akkreditált oktatási intézményben a megszerzett képzésről szóló igazolás és a képesítési vizsga sikeres elvégzéséről).
- 124/2006 törvény a munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről, valamint annak módosításáról és kiegészítéséről szóló 309/2007. törvény.

Felnőttképzési célok:

- A tudásalapú társadalom előmozdítása: "a Szlovák Köztársaság kormánya a tudásalapú társadalom kialakítását prioritásnak tartja, mivel csak ez a társadalom jelenti a demokratikus fejlődés, a tudományos műszaki fejlődés, a gazdasági növekedés és a szociális biztonság, a foglalkoztatás és a növekedés előfeltételeit"
- A polgároknak az új és megújult készségek elsajátításának feltételei megteremtése, amelyek a tudáson alapuló társadalomban való részvételhez szükségesek (digitális ismeretek, idegen nyelvi kompetencia, társadalmi, üzleti készségek és fejlett tanulási képesség).
- Az oktatásba történő beruházások szintjének növelése, mint Európa legfontosabb gazdagságának - népének - kiemelt fontossága.

-
- Az oktatásba történő innovációk bevezetése és előmozdítása az információs és kommunikációs technológiákon alapuló oktatási technológiák tartalmának, formájának és módszereinek vonatkozásában.
  - Az oktatási és oktatási eredményekben való részvétel értékelésében alkalmazott eljárások és szabályok kialakítása, különösen az informális és nem formális oktatás esetében (nem intézményi jellegű). A nyitott munkaerőpiaccal rendelkező integrált Európa, a polgárok szabad mozgása a munkahelyteremtés és az oktatás terén egy hatékonyan kidolgozott oktatási rendszer kialakítását teszi szükségessé az oktatás értékeléséhez.
  - Az az egész életen át tartó tanuláshoz és a minőségi információkhoz való hozzáférés biztosítása.
  - A pályaválasztási tanácsadás mindenki számára állandó és helyi szinten elérhető szolgáltatás, amely nemcsak pontos és releváns információkat tartalmaz az oktatási lehetőségekről, hanem olyan magas szintű szakmai tanácsadást is, amely lehetővé teszi a döntéshozatalt és motiválja az egyéneket a megszerzett oktatáson alapuló jobb munkahelyek megteremtésére.
  - Az oktatási lehetőségek az információs kommunikációs technológiákon keresztül történő támogatása.

Felnőttképzési finanszírozása

A felnőttoktatás finanszírozása az oktatás hivatalos alrendszerében az állami költségvetésből, a munkáltatók költségvetéséből, az oktatási résztvevőkből és más költségvetésből történik. Állami költségvetésből szervezik és hajtják végre azokat a tanfolyamokat, amelyek az alapfokú oktatás megszerzését elmulasztó állampolgárok számára az alapfokú oktatás megszerzésére irányulnak. A szakmunkásképző iskolákban, középiskolai műszaki szakiskolákban, középiskolai szakiskolákban és gimnáziumokban végzett részmunkaidős formákat szintén állami költségvetésből is finanszírozzák. Az állami főiskolákon / egyetemeken való részmunkaidős finanszírozása során a Szlovák Köztársaság kormánya határozza meg az egyéni főiskolák / egyetemek pénzeszközeinek összegét az egyes tanévekig, amelynek keretében a főiskolák / Egyetemek fogadják be a hallgatókat a nyitott tanulmányi programokba részmunkaidőben.

A civil társadalom a nem kormányzati szervezetek, civil szervezetek, szakszervezetek és vallási intézmények tevékenysége révén támogatja a felnőttoktatást, akik saját eszközeikkel finanszíroznak.

A felnőttoktatás intézményi kerete, prioritások

A felnőttképzés nemzeti szintű irányításáért és koordinációjáért a Szlovák Köztársaság Oktatási Minisztériuma felelős. A központi államigazgatási szervek hosszú távú tervek és célkitűzések kidolgozásában vesznek részt az élethosszig tartó oktatás területén és teljesítésük során. A Szlovák Köztársaság oktatási politikája az informális nevelés területén elsősorban a munkaerőpiac oktatására irányul. A felnőttképzési csoportok közt előnyben részesülnek a munkanélküliek, a munkanélküliség, a munkakeresők és a hátrányos helyzetű munkakeresők. A továbbképzés minőségét az oktatási programok akkreditációja biztosítja. Az Akkreditációs Bizottság tevékenységét az Oktatási Minisztérium szabályozza. Az oktatási intézmények nem akkreditált tevékenységeket is folytathatnak, azonban kötelesek akkreditációs kérelmet benyújtani a Minisztériumhoz, az alábbi oktatási tevékenységek folytatásához:

- munkavállalók és a közigazgatási képviselők számára nyújtott képzések esetén
- általános és középiskolai előkészítők esetében
- amelyek állami támogatással valósulnak meg
- és amelynek elvégzéséről az oktatási intézmény diplomát állít ki.

Az akkreditációs tanúsítvány érvényességi ideje 5 év. A minisztérium ellenőrzi az akkreditáció feltételeinek betartását. Becslések szerint az Oktatási Minisztérium körülbelül 1200 oktatási intézményt regisztrált akkreditált oktatási programokkal. A továbbképzésről szóló törvény értelmében az oktatási programok akkreditálása mellett az oktatási intézményeknek lehetőségük van arra is, hogy a minőségbiztosítási-rendszer modelljeit (CAF, EFQM, ISO modellek) a versenykörnyezet minőségének biztosítására és bemutatására alkalmazzanak.

2000 és 2005 között az oktatás területén az egyetemi és a regionális iskolai rendszer irányításával és finanszírozásával kapcsolatos reformok születtek meg, amely három jelentős jogi aktus elfogadásával zárult le.

- Az informális nevelésben 1997-ben fogadták el a továbbképzésről szóló törvényt, és 1998. január 1-jén lépett hatályba. Az oktatási programok és az oktatási intézmények akkreditálási rendszerét az informális nevelés minőségének biztosításához szükséges alapvető előminősítésként az e törvény végrehajtásával hozták létre.

-
- Az egész életen át tartó tanulás fogalmát 2004-ben fogadták el, és folytatódik az egész életen át tartó tanulásról szóló memorandumban foglalt kihívások és prioritások.
  - A nemzeti lisszaboni stratégia részét képező oktatási és foglalkoztatási cselekvési terv, amely tartalmazza az élethosszig tartó oktatás kulcsfontosságú szereplőit.

Az Oktatási Minisztérium készíti el az egész életen át tartó tanulás stratégiai anyagait, amelyben az alábbi prioritásokat határozták meg a következő időszakra:

- A polgárok és a munkáltatók oktatási igényeinek figyelemmel kísérése és előrejelzése.
- Az egész életen át tartó tanulás és tanácsadás minőségbiztosítási rendszereinek biztosítása.
- Az informális oktatás és tanulás eredményeinek elismerése.
- Hatékony befektetések az egész életen át tartó tanulásban és tanácsadásban.
- Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése.
- Komplex információs szolgáltatások biztosítása az egész életen át tartó tanuláshoz, a tanulói régiók tanácsadásához és fejlesztéséhez.
- Az állami költségvetés eszközeinek hatékony tervezése az egész életen át tartó tanulás és tanácsadás rendszereinek kiegészítésére és fejlesztésére.

A minisztérium aktívan támogatja a "tanulási régiók" elképzelését, amely támogatja a nemzeti, regionális és helyi szintű partnerségek fejlesztését az egész életen át tartó tanulás területén a munkaerőpiac szükségleteivel összefüggésben. A "tanulási régiók" fő célja az egész életen át tartó tanulás és tanácsadás regionális stratégiájának kialakítása és végrehajtása, miközben tiszteletben tartja a partnerségi hálózatok elvét és a regionális innovációs stratégiák eredményeinek felhasználását. Ezek járulnak hozzá az oktatás minőségének, hozzáférhetőségének és eredményességének a regionális munkaerőpiac igényeikhez és az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges képességek fejlesztéséhez.

Az állami intézmények mellett a civil társadalom, a nem kormányzati szervezetek, civil szervezetek, szakszervezetek és vallási intézmények tevékenysége révén támogatja a felnőttoktatást, amelyek saját eszközeikkel finanszírozzák őket. Azonban e pénzügyi eszközök felhasználásának összegét és célkitűzéseit nem ellenőrzik, így erre vonatkozó információk nem állnak rendelkezésre.

III. A FOGADÓINTÉZMÉNY ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK BEMUTATÁSA

A szakmai tanulmányút során egyesületünk munkatársai két intézmény munkáját ismerte meg alaposabban. Ezek közül az egyik a Máriatölgyesen működő DTI Egyetem, a másik a pozsonyi székhelyű Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség (CSEMADOK). Az alábbiakban a két intézmény részletesebb bemutatása olvasható.

DTI Egyetem

A DTI Egyetem egy olyan felsőoktatási magánintézmény, amely akkreditált alap- és mesterképzéseket kínál az érdeklődők számára, valamint különböző felnőttképzési programokat is nyújt a fiatal és idős generációs számára egyaránt. Ebből kifolyólag elsődleges feladata az akkreditált tanulmányi programok megszervezése és lebonyolítása, a programokban rejlő tudás magas színvonalú átadása, kreatív tudományos kutatások kezdeményezése, valamint további oktatási programok biztosítása a tanfolyamok és oktatási tevékenységek széles skáláját használva. A DTI küldetésének tekinti, hogy tanulmányi programjai az ismeretek és az innovációk terjesztésére összpontosítsanak. Az intézmény képzési programjai gyakorlat orientáltak, azok fókuszában a szakemberek állnak, így hozzájárulnak a szlovákiai tudásalapú, fenntartható és versenyképes gazdaság fejlődéséhez. A DTI fontosnak tartja, hogy munkájának eredményei a szlovákiai határokon túl is érzékelhetők legyenek, valamint az intézmény falai között dolgozó kollégák mindannyian nyitottak az új ismeretek és gyakorlatok befogadására, így számos nemzetközi projekt megvalósításában vesznek részt külföldi felsőoktatási intézményekkel, magánkézben lévő és piaci szervezetekkel, valamint civil szervezetekkel egyaránt.

A tudományos kutatásokban való részvétel a DTI munkatársainak mindennapi munkájuk szerves részét képezi a minőségi oktatás mellett. Ezek a kutatások kifejezetten azokra a területekre fókuszálnak, amelyeket az intézményen belül megvalósuló oktatási programok fejlesztésére tudnak felhasználni, a publikációk segítségével naprakész szakirodalmakat tudnak biztosítani a képzési résztvevők számára. A DTI vezetősége ebből kifolyólag minden kollégáját ösztönzi a hazai és nemzetközi kutatásokban való részvételre, ill. a minél aktívabb publikációs tevékenység folytatására. Az intézmény hivatalos folyóiratát, az *Acta Technologica Dubnicae*-t az ERIH és DOAJ adatbázisok is indexelik.

Az intézményben nagy hangsúlyt fektetnek a nemzeti és nemzetközi kapcsolathálójuk bővítésére. Ennek érdekében számos nemzetközi projektben vett részt már az intézmény, többek között Erasmus+ és az európai unió valamely operatív programja által támogatott projektjeik is voltak, ill. vannak jelenleg is. A projektek és a szakmai munka eredményeképpen valóban kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkezik az intézmény az alábbi országokkal: Csehországgal, Lengyelországgal, Romániával, Észtországgal, Ausztriával, Törökországgal, Magyarországgal, Lettországgal és Litvániával.

Az intézmény képzési programjai

Az intézményben elsősorban felsőfokú alap- és mesterképzésekben vehetnek részt a jelentkezők, azonban mivel a DTI-ben kiemelt fontossággal kezelik az élethosszig tartó tanulás szemléletét, így számos egyéb, végzettséget nem adó, a felnőtt lakosságot megcélzó kurzusokat is kínálnak. Az élethosszig tartó tanulás szemléletét figyelembe véve minden évben megszervezik a Gyerekek Egyetemét egyfajta nyári szabadiós eseményként, valamint a Harmadik Kor Egyeteme is minden évben megrendezésre kerül, mellyel első sorban az idősödő generációnak kínálnak képzési lehetőséget.

a) Alapképzések

- Tanárképzés a szakképzésben: tanárképzés a szakmai témákban és gyakorlati előkészítés a szakoslák tanulóinak képzésére
- Tanárképzés gyakorlati gazdasági tárgyakban: tanárképzés a szakmai tantárgyakban és gyakorlati előkészítés a szakiskolák tanulóinak képzésére a közgazdaságtan területén
- Közlekedési elektronika: képzés az autók és repülőgépek elektronikus rendszereinek területén
- Menedzsment képzés: a junior menedzserek képzése

b) Mesterképzések

- Tanárképzés a műszaki tárgyakban: tanárképzés a szakmai tantárgyakban és gyakorlati előkészítés, amely lehetőséget ad a „PaedDr” doktori fokozat megszerzésére műszaki területen
- Tanárképzés a gazdasági tárgyakban: tanárképzés a szakmai tantárgyakban és gyakorlati előkészítés, amely lehetőséget ad a „PaedDr” doktori fokozat megszerzésére gazdasági területen

---

c) *Harmadik kor egyeteme*

A DTI-ben megvalósuló Harmadik Kor Egyetemének elsődleges célcsoportja az idősebb generáció, azon belül is a nyugdíjas korosztály. Számukra minden évben újabb és újabb képzési kínálatot állítanak össze az intézményben. A 2016/2017-es évre az alábbi képzések közül választhatnak a jelentkezők:

- *Internet – barátunk és segítség:* a program a számítógéppel való együttműködésre és a számítógépes technika által jelenleg biztosított kommunikációs képességek kihasználásra összpontosít. A képzés célja, hogy a résztvevőket közelebb hozza az informatika világához, megszerezhessék és elmélyíthessék azokat az ismereteket, amelyek a mai, modern digitális világban elengedhetetlenek. Ezáltal csökkenthető az idősebb generáció és a digitális világ közti szakadék is. A program jelentős része gyakorlati ismeretek elsajátításából áll, valamint az elméleti ismeretek átültetéséből a gyakorlatba. Az interaktív tanulási folyamat serkenti az agyi vizualizációs és asszociációs képességet, valamint jó hatással van a kreativitásra és a fantázia élénkítésére.
- *Napjaink pszichológiája:* olyan előadássorozat, melynek elsődleges célja, hogy feltárja azokat a dolgokat, amelyek a mindennapi élet során jelentkező igények kielégítését teszik lehetővé. Az előadássorozat során minden alkalommal másik területet vizsgálnak meg az előadók és a hallgatók közösen. A 2016/2017-es kurzus során az alábbi témák kerültek górcső alá:
  - A boldogság pszichológiája idős korban
  - Hogyan tanulnak az idős emberek?
  - A gyermekek fejlődését támogató lehetőségek
  - A függőségek pszichológiai problémája
  - Depresszió és szorongás az egyén életében
  - Asszertív készségek az idősek kapcsolataiban
  - Interperszonális kapcsolatok
  - A fogyasztói magatartás pszichológiája
  - Táplálkozási zavarok
- *Angol nyelv könnyen és gyorsan:* a program célja, hogy a résztvevők a lehető legkönnyebben és leggyorsabban elsajátítsák az alapvető kommunikáció készséget angol nyelven, amely a legszélesebb körben használt nyelv a világon. A képzés résztvevői egyszerűen és szórakoztató módon tanulják meg az angol nyelvet, a kurzust

---

a gyakorlati életből vett társalgási gyakorlatok egészítik ki. A cél, hogy csökkentsék az idős korosztály és az angol nyelv között található óriási szakadékot.

- *Kertészeti ismeretek:* a képzés középpontjában a jelenlegi tanévben a kertészetben belül a gyümölcsstermesztés áll. A program célja, hogy olyan elméleti és gyakorlati ismeretekkel ruházza fel a résztvevőket, amelyek segítenek számukra elsajátítani a sikeres kertészet alapjait. A képzést ökológiai előadások gazdagítják, amelyek tovább segítenek a résztvevőknek abban, hogy tisztában legyenek az alapvető környezeti paraméterekkel.

Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség (Csemadok)

A Csemadok nyitott kulturális, társadalmi, érdekvédelmi szövetség, amely segíti a magyar civil társadalom működését. Tevékenysége során az alábbi célok elérését tekinti megkülönböztetett fontosságúnak:

- lehetőséget teremteni a szlovákiai magyar nemzeti közösség tagjainak az önszerveződésre,
- a megalakulása óta eltelt évtizedek alatt kifejtett tevékenységének tapasztalataira és eredményeire építve, de immár korunk követelményeinek megfelelő szinten az öngazgatás elve alapján hozzájárulni a szlovákiai magyarság közművelődésének a fejlesztéséhez,
- kiemelt feladatként kezeli a szlovákiai magyarok önazonosságának megtartását és fejlesztését, nemzeti kultúrájának, hagyományainak és anyanyelvének megőrzését és ápolását, különös tekintettel az anyanyelvű oktatás biztosítására az óvodától az egyetemig,
- a Szlovák Köztársaság jogrendjével összhangban, az európaiság szellemében részt vállalni a nemzetiségi kultúra országos feladatainak megvalósításában, ebből eredően a szövetség alanyi jogon igényt tart a zavartalan működést biztosító állami támogatásra, a működéséhez szükséges törvényi háttér megteremtésére.

A Csemadok programja megvalósítása során együttműködik az azonos vagy hasonló célokat felvállaló civil szervezetekkel.

A Csemadok céljai és állandó jellegű feladatai:

A Szövetség nyitott minden kulturális érték iránt. A kultúra eszközeivel támogatja és ösztönzi:

-
- a szlovákiai magyarság társadalmi és közművelődési önszerveződését, nemzeti identitástudatának megőrzését, erősítését és kulturális hagyományainak ápolását,
  - a szlovákiai magyarság kulturális és szellemi fejlődésének elősegítését, az egyetemes magyar kultúra értékeinek megismerését és átörökítését,
  - az anyanyelv szabad használatának további biztosítását és bővítését az oktatás, a kultúra a művelődés és a közélet területén,
  - a szülőföldre és a hazához való jog tudatát, az egységes magyar nemzethez való tartozás érzését,
  - a történelmi múlt feltárását és intézményes kereteinek kialakítását,
  - természeti örökségek megőrzését, a tájkép identitástudatot erősítő jellegének megtartását,
  - a fiatalság fokozott bevonását a szervezetek munkájába
  - magyar kultúrával és közélettel kapcsolatba nem kerülő személyek bevonása a Szövetség tevékenységébe,
  - a szórványban élő magyarság felzárkóztatását,
  - az együttműködést a magyar történelmi egyházakkal, a helyi és a kerületi önkormányzatokkal, a kistérségi tömörülésekkel,
  - a Szlovák Köztársaság területén élő nemzeti közösségekkel és etnikai csoportokkal való sokoldalú együttműködést,
  - a nemzetközi szerződések által is szorgalmazott határon átnyúló együttműködést a magyarországi kulturális szövetségekkel, valamint a más országokban élő kisebbségek, illetve a szórványban élő magyarok szervezeteivel,
  - a kapcsolatteremtést az üzemekkel, szövetkezeti társulásokkal és a vállalkozókkal

A Csemadok rövid távú feladatai:

- szilárdítani a szervezeti életet (tagnyilvántartás, a tagdíjak rendezése stb.),
- folyamatosan növelni a taglétszámot,
- méltóképpen megemlékezni a Csemadok megalakulásának 65. évfordulójáról,
- A Csemadok tevékenységét biztosító, elősegítő intézményeket létesíteni,
- népszerűsíteni a Szövetséget, folyamatosan frissíteni a Csemadok honlapját,
- bővíteni a Csemadok házak hálózatát.
- folytatni a Szövetségen belüli információs rendszer építését.

IV. GERONTOLÓGIA JÓ GYAKORLAT SZLOVÁKIÁBAN

Mécs László Szabadegyetem

Idén 20. alkalommal rendezték meg a Mécs László Szabadegyetemet, amelynek főszerzője a Csemadok Országos Tanácsa megbízásából a Csemadok Kassa-környéke Területi Választmánya. Ez a rendezvény 1971-től több, mint négy évtizede, a hajdani ifjúsági táborok és művelődési táborok hagyományait követi. A tábor hagyományaihoz híven idén is olyan központi témát választottak, amely a magyarság történetében valamely évfordulóhoz kötődik. Az idei évben július 11-14. között valósult meg az egyhetes tábor, amelynek fő témaköre az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 60. évfordulója.

A tábor tartalmában egyszerre három nemzedék számára is ad művelődési és kikapcsolódási lehetőségeket, tehát családi jellegét is megőrzi. A történelmi, irodalmi, nemzetstratégiai előadások mellett párhuzamosan gyermekprogramok is zajlanak, illetve közös kirándulások. Az idejében jelentkezők a felújított kemping faházaiban szállást és napi háromszori étkezést kaptak a gazdag műsorkínálat mellé, s mindezt napi 20 euróért, illetve az egész hétre, hat éjszakára érkezők 110 euróért. A rendezvényhez minden évben kapcsolódik napközis bejáró tábor óvodások és kisiskolások részére játszóházzal, kézműves foglalkozásokkal pedagógusok felügyelete mellett (étkezéssel tízórai, ebéd, uzsonna – 1 napra 6 € illetve 4 napra kedvezménnyel 22 €).

A Jászón (Szlovákia) megrendezésre került tábor az anyanyelvi művelődést, a nemzeti önismeretet, az önbecsülés fejlesztését, a közösség-szervezés gyakorlatának elsajátítását, a hagyományőrzést és a családi jellegű műsorkínálatot helyezi előtérbe. Ennek megfelelően az idei táborban is az előadások, a tematikus vitafórumok a partiumi magyarok sorsáról, sorskérdéseiről és jövőképéről szólnak. A kötetlen beszélgetések olyan réteget próbálnak megszólítani, amelyek be tudják fogadni az igényes irodalmi, történelmi, társadalomtudományi, sport és zenei értékeket is. A kiskorú gyerekek igényeit is szem előtt tartva játszóházi foglalkozásokat, gipszfigurák festését, gyöngyfűzést, agyagozást, papírfigurák készítését, arcfestést is szerveztek. A középkorúaknak és a felnőtteknek is voltak kézműves foglalkozások, nemezelés, selyemfestés, gyöngyfűzés, fazekasmesterség, fafaragó foglalkozások, gyékényezés, valamint hétköznapi tárgyak praktikus vagy díszítő elemekké való varázslása.

Az idei programban szerepelt többek között Harsányi Gábor színművész és társulata egy zenés színpadi produkcióval az 1956-os pesti srácokról. Továbbá Vadkerti Imre, Zsapka Attila, Dinnyés József (énekesek), Popély Gyula és Popély Árpád (történészek a felvidéki magyarok

---

történetéről és 1956-ról), Takaró Mihály (irodalomtörténész Wass Albertről és Horthy Miklósról), Gál Sándor író a deportálásokról, Dunajszky Géza helytörténész a pozsonyligetfalusi tömeggyilkosságról, Molnár Imre a magyar és lengyel viszonyokról 1956-ban, Albert Sándor az Ipari egyik hőskoráról és a felvidéki iskolák helyzetéről, Tőkéczi László az ötvenes évekről. A jászói tábort naponta tábortüzek, jó közösség, csodás környezet tette még emlékezetesebbé.

A Mécs László Szabadegyetem évek óta legnagyobb vonzereje a közösség, a társasági élet és a festői környezet. A több generáció számára programot, és ami a legfontosabb közös időtöltést nyújt a bemutatott Szabadegyetem.

V. SZLOVÁKIA TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEI

Egyesületünk munkatársai főként Nyugat-Szlovákia egy részét fedezte fel, Pozsony, Máriatölgyes, Dévény környékét. A térség felnőttképzésének megismerése, és az együttműködési lehetőségek felismerése mellett az egyesület fontosnak tartotta, hogy az ország kultúráját, építészeti stílusait, hagyományait, életminőségét is megismerje, és esetlegesen kamatoztatni tudja azokat.

Szlovákia – hivatalos nevén Szlovák Köztársaság – 49.035 km² területen helyezkedik el Közép-Európában, melyet nyugatról Csehország és Ausztria, délről Magyarország, keletről Ukrajna, északról Lengyelország határolja. 2004. májusától az Európai Unió tagja. A 2015-ös népszámlálás szerint közel 5 és fél millió lakosságának 69%-a római katolikus, 7%-a evangélikus, 5%-a görögkatolikus hívő, a felekezet nélküliek a lakosság 13%-át teszik ki.

Az első szláv lakosok a nagy népvándorlás idején érkeztek a mai Szlovákia területére. Első államalakulatuk Samo Birodalom volt, melyet a Nagymorva Birodalom követett. A Magyar Királyság létrejöttével az ősi magyarok királyságához tartoztak egy hosszú évezredre. A szlovák nemzet fejlődése a 19. századra tehető. Ekkor fogalmazták meg az első politikai programjukat. Az első Világháború végeztével megalakul a Cseh-Szlovák Köztársaság, amely kisebb megszakítással egészen 1992-ig fent állt. Függetlenségét 1993. januárjában Csehszlovákiából kiszakadva nyerte el.

Szlovákia felszíne túlnyomó részt hegyvidék, a [Kárpátok](#) vonulata foglalja el az ország északi felét. Legmagasabb vidéke a [Tátra](#) hegység csoportja, melynek egyes részei több ezer méter magasba nyúlnak. Legmagasabb pontja: a [Gerlachfalvi-csúcs](#) (2655 m), valamint a [Bélai-havasok](#). Az ország déli része inkább síkvidéki, míg nyugaton és keleten széles völgyekkel szabdaltsággal jellemzi.

Legfontosabb és egyben leghosszabb folyója a Duna, mely az ország dél-nyugati részén Ausztria felől érkezik, majd tovább folyik Szlovákia és Magyarország határa mentén, hogy Magyarország északi pontján távozzon. További jelentősebb folyói: [Vág](#), [Nyitra](#), [Ipoly](#), [Hernád](#) és a [Bodrog](#).

Tavainak nagyobb része a Magas-Tátrában található, melyek a jégkorszakban keletkeztek a gleccserek olvasódásának köszönhetően.

Szlovákia a mérsékelt éghajlati övezetben fekszik, melynek legfőbb jellemzője a 4 évszak váltakozása. Az időjárást nagyban befolyásolja a tengerszint feletti magasság is. Az alföldi nyarak szárazak és melegek, de egy tátrai kirándulás alkalmával akár havazhat is.

Az országban a szlovák nyelvet beszélik, amely a szláv nyelvek közé tartozik. Legközelebbi nyelvrokonaik a csehek és lengyelek. Anton Bernolák kodifikálta az első hivatalos szlovák irodalmi nyelvet, ez azonban nem nyert kedvező fogadtatást. 1843-ban Ludovít Štúr által kidolgozott második irodalmi nyelv azonban már sikeresebbnek bizonyult és a mai szlovák irodalmi nyelv alapjává vált. Az országon belül 3 nyelvjárás létezik: nyugati, középső és keleti. Szlovákiának több az UNESCO által is elismert kulturális műemlékek találhatóak. Ilyenek többek között a Szepesi vár, és a hozzá tartozó reneszánsz-barokk stílusú házak, melyeket egy 200 méter magas mészkőtufára építettek a XII. század elején. Ez Közép-Európa legnagyobb vára. Szintén UNESCO örökség Selmecebánya (Banská Štiavnica), mely városi műemlék rezervátum. A középkorban évszázadokon át Magyarország legfontosabb ezüst- és aranybánya lelő helye volt. Itt használták először a puskaport a bányászatban és itt hozta létre Mária Terézia az első bányászati akadémiáját 1770-ben.

Világjelentőségű, rendkívüli értéket képviselnek a Kárpátok ívében található fatemplomok is, mint pl: Hervatón található római-katolikus templom, Turdossin evangélikus artikuláris templom, Késmárk, Lestin, Garmaszeg és görög-katolikus templomok Lodomér, Rózsadomb, Oroszsebes községekben.

Vlkolinec kis hegyi falu, a városközponttól távol, mely szinte változatlanul megőrizte a jellegzetes hegyi falvak építészeti és kulturális sajátosságait, erre tekintettel szerepel a világörökségi helyszínek listáján. A felvidék leglátványosabb hagyományos építkezésű településeként emlegetik. Nem skanzen, hanem lakóhely, ahol ma is élnek. A faluban 45 jellegzetes, kőalapú, agyaggal kent falú, zsindeyes paraszti kis ház látható. Minden ház fából készült, csak a falu temploma épült kőből.

Szlovákia fővárosa és egyben kulturális, kereskedelmi és ipari központja. Pozsony (Bratislava). Fejlődését segíti, hogy a Közép-Európai régió belül központi elhelyezkedéssel bír. Fő ipari ágazatai közé tartozik a gépjárműipar, vegyipar, textil és élelmiszeripar. A város lakossága több mint 400 ezer fő, melynek összetétele 90%-ban szlovák 10%-ban magyar, cseh nemzetiségű. A török hódoltságtól kezdődően Pozsony magyar koronázó város volt. Pozsony fontos közlekedési csomópontja a Duna, melynek a két partján fekszik az ország délnyugati csücskében közel Ausztriához és Magyarországhoz. A város folyója felett 5 híd húzódik. Az egyik leghíresebb az úgynevezett Szlovák Nemzeti Felkelés hídja, mely Pozsony egyik jelképe. Az Óvárost köti össze a Pozsony ligetfalival a világ kilencedik legnagyobb hegesztett hídja, mely felett látható a Novy Most, egy UFO repülőre hasonlító panorámás kilátó és étterem. Leghíresebb utcája a Szent Mihály utca. Az itt található épületek többsége a 18. századból

---

származik és több háborút is túlélte. Az utca egyik végén áll a Szent Mihály-kapu a város éppen maradt gótikus városkapuja. Jelenleg múzeum működik benne fegyvermúzeum és a pozsonyi erőddel kapcsolatosan. Az utcától nem messze található a neoklasszicista stílusban épült Prímás Palota, mely egy hatalmas tükörteremmel is rendelkezik. Történelmi jelentősége, hogy itt írta alá Napóleon és I. Ferenc a pozsonyi békét. A város legmonumentálisabb épülete a 9. században épült pozsonyi vár, melyet egy magas dombra építettek. Az épületben működik a Nemzeti Múzeum is, melynek nagy részét a művészeteknek szenteltek. 3500 festményt, szobrot lehet megnézni hazai és külföldi művészek alkotásában, a szakrális művészet egy különteremben kapott helyet, akárcsak a modern alkotások vagy a királyi portrék. A kiállítások között nagyon érdekesek a szlovák üvegtárgyakat, faragott bútorokat, fegyvereket, sisakokat, páncélokat bemutató tárlatok is.